

Kod »čistog« trgovačkog društva jasno je da tu u obzir dolazi samo osobno, privatno podmirivanje troškova smještaja i boravka, i to otvara mnoga teška socijalna pitanja vezana uz onemoćale osobe³⁵. Ne može se, nadalje, zaobići obitelj odnosno članove obitelji koji mogu biti od pomoći staroj i onemoćaloj osobi. »Biološka oporuka«, kako smo je u ovom članku izložili, može biti od pomoći i starijoj osobi i njezinim ukućanima. Konkretno, može npr. starija i onemoćala osoba anticipirano odbiti smještaj u bolnici, neki operativni zahvat, transfuziju krvi, uzimanja nekog lijeka i sl., i to onda oslobađa člana domaćinstva svake odgovornosti za slučaj da dođe do pogoršanja zdravlja.

Posebno je pitanje ugovora o doživotnom i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju koji postoje u pravu RH (sada u Zakonu o obveznim odnosima).

Tu je na strani primatelja uzdržavanja subjektivna *causa* dobivanje uzdržavanja, dok je na strani davatelja uzdržavanja to dobivanje imovine koju daje primatelj.

ZOO ne daje definiciju uzdržavanja (arg. iz st. 1. čl. 579. i st. 1. čl. 586.), no biološki i etički zakoni ipak su dostatni da se zna što se pod tim podrazumijeva.

Nema zapreka da u te ugovore bude »ugrađena« i »biološka oporuka, tj. nalog za postupanje u svezi s uzdržavanjem (i napose bolničkim ili tome sličnim uzdržavanjem) ako naknadno nastupi stanje nesposobnosti za rasuđivanje (gubitka prirodne poslovne sposobnosti, mentalne sposobnosti).

Ugovore o doživotnom odnosno dosmrtnom uzdržavanju treba inače, čak žurno, osloboditi svojstva aleatornosti³⁶ i pretvoriti u ugovor trgovačkog prava³⁷. Zapravo, samo uz te uvjete ti ugovori mogu udovoljavati svojoj pravoj svrsi, uključujući tu i svrhu koju traži »biološka oporuka«.

6. ZAKLJUČAK

Biološka oporuka doista nije nikakva oporuka u smislu nasljednog, imovinskog prava. To je - kako

je institut već koncipiran i u svijetu i u nas - anticipirana izjava (naredba) koju neka osoba može izjaviti u odnosu na svoj budući (i možebitni) medicinski tretman za slučaj da zapadne u stanje nesposobnosti za rasuđivanje i razumno odlučivanje. Ima, dakle, učinak za života te osobe (*inter vivos*).

Takva je izjava i građanskopravna izjava volje, jednostrani pravni posao koji, međutim, mora biti prihvaćen od trećih (najčešće od zdravstvenih ustanova) i za tu je obvezu trećih prijeko potrebna dodatna konstrukcija obvezatnog prihvaćanja ponude ili obvezatnog zaključivanja ugovora. Suprotno nekim javnim odjecima, »biološka oporuka« nije eutanazija ako pod eutanazijom podrazumijevamo nasilnu, umjetnu, ljudskom odlukom izazvanu smrt neke osobe.

Jest, međutim, eutanazija ako se (što je jedino pravilno) pod tim misli na dobru, toplu i blagu smrt, kao uvijek moguću posljedicu »biološke oporuke«, ali ne i njezin glavni i primarni cilj. Glavni je cilj omogućiti mirno, sigurno i dostojanstveno življenje i starenje svake osobe.

Nema dvojbe da je cijeli institut najprije upućen bolnicama odnosno zdravstvenim

ustanovama općenito. Otuda proizlazi i normalna posljedica (ali ne i obvezna) da se »biološka oporuka« regulira propisima koji reguliraju odnose liječnika i pacijenta.

Republika Hrvatska ima napose čudnu situaciju da ima odličnu medicinu, a loše zdravstvo i taj paradoks ne pogoduje razvoju »biološke oporuke« ni porukama koje ona sa sobom nosi. Loše stanje u domaćem zdravstvu ne omogućava da rezultati vrhunske medicine dođu do svih građana, a također bitno otežavaju temeljnu poruku instituta »biološke oporuke«, da u središtu liječenja budu odluke pacijenata, kako dok su pri stanju svijesti, tako i onda kada to više nisu.

Vrlo je važno naglasiti da institut nije protiv liječnika, ne ugrožava njegovu profesionalnu kompetenciju i autonomiju, a donosi mu i novu, posebnu prednost - da slušajući anticipirane naredbe pacijenata iz »biološke oporuke« ne odgovara za možebitno nepovoljan ishod liječenja. Od liječnika se uz to samo traži veće i intenzivnije komuniciranje s pacijentom jer bez toga institut »biološke oporuke« ne može funkcionirati.

Nije, međutim, samo bolnica odnosno zdravstvena ustanova općenito mjesto primjene »biološke oporuke«.

To su još domovi za starije i nemoćne osobe, trgovačka društva koja se time mogu obrtimice baviti, obitelji onemoćale osobe, kao i osobe koje su ugovorno preuzele obvezu uzdržavanja.

Teško je predvidjeti budući razvoj cijelog instituta. On svakako mora ostati u okvirima građanskog prava i prava osobnosti jer je riječ o gotovo najvažnijim pravima osobnosti (prava na život, zdravlje, dostojanstvo i slobodu odlučivanja).

Prethodno pita

DAMIR JELUŠIĆ, dipl. iur.*

Prethodno pitanje u parničnom postupku definira se kao pitanje postoji li neko pravo ili pravni odnos o kojem sud ili drugo nadležno tijelo još nije donijelo odluku, a bez čijeg se rješenja ne može riješiti glavna stvar. S obzirom na činjenicu da je ovaj procesnopravni institut normiran samo jednim zakonskim člankom, u nastavku pružamo odgovore na neka pitanja koja su iznjedrena u višedesetljetnoj primjeni te ih povezujemo s primjerima iz sudske prakse.

1. UVOD

U pravnoj teoriji prethodno pitanje, kao procesnopravni institut hrvatskog građanskog parničnog procesnog prava, alternativno se naziva preudicijelnim ili incidentalnim pitanjem, a definira kao pravno pitanje koje predstavlja samostalnu pravnu cjelinu bez čijeg se rješenja ne može riješiti glavna stvar¹. Zakonskom je, pak, normativnom stilizacijom propisano da kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drukčije određeno².

2. NAČINI RJEŠAVANJA PRETHODNOG PITANJA

Triva³ navodi da, ovisno o procesnom sistemu rješavanja prethodnog pitanja u eurokontinentalnim pravnim sustavima, postoje tri modela rješavanja toga pitanja, francuski, njemački i kombinirani koji se primjenjuje u našem tuzemnom parničnom postupku. Prema francuskom modelu o prethodnom pitanju ovlašten je odlučivati samo onaj organ odnosno tijelo u čiju nadležnost odnosno mjerodavnost potpada rješavanje toga pitanja pa kada se ono kao prethodno pojavi pred sudom, on mora prekinuti postupak i pričekati odluku nadležnog tijela za koju je i pravno vezan. Njemački je sistem, pak, potpuno opozitan tako da je tijelo pred kojim se neko pitanje javi kao prethodno, ono beziznimno i uvijek

³⁵ Na domaćem planu (zbog nižeg standarda građana) teškoće su jasne, ali se otvara prostor primanja stranaca, stranih turista čak i za cijelu godinu, a ne samo za ljetne mjeseci. To, uvjetno rečeno, »čistu« trgovinu u zdravstvenoj djelatnosti izriječno predviđa Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Nar. nov., br. 150/08 - st. 1. čl. 35.). Novi Zakon iz 2018 ovo ne mijenja.

³⁶ Aleatornost (da npr. davatelj dobije svu imovinu primatelja čak i da je ovoga uzdržavao svega jedan dan) suprotno je prirodi obveze uzdržavanja i potiče čak na razne oblike zlorabe. Treba uvesti načelo uzajamnosti pa da od imovine primatelja davatelj dobije onoliko koliko je zaslužio. To odgovara i smislu »biološke oporuke«.

³⁷ Uzdržavanje morabiti ugovor trgovačkog prava, napose u smislu da davatelj to obavlja kao profesionalnu djelatnost i ima za to posebno osposobljeno osoblje. I to zahtijeva pravila o »biološkoj oporuci«.

* Odvjetnik, Odvjetničko društvo Vukić, Jelušić, Šulina, Stanković, Jurcan & Jabuka d.o.o. iz Rijeke.

¹ Triva, Siniša, Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Zagreb, Narodne novine, 2004., str. 71.

² Zakon o parničnom postupku (Nar. nov., br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 - proć. tekst, 25/13 i 89/14 - Odluka USRH).

³ Vidi bilj. 1, str. 72.



nje u parničnom postupku

ovlašteno riješiti samo, ali uz limitirani odnosno pravni učinak koji se proteže samo na taj postupak. Nadalje, ako je to pitanje već kao glavno pravomoćno riješeno pred drugim tijelom ili organom, ta odluka ne obvezuje tijelo pred kojim se pitanje pojavi da ga riješi na drukčiji način. Konačno, treći kombinirani ili mješoviti model, kolokvijalno nazvan i austrijskim, egzistira u našem građanskom parničnom procesnom pravu pa o njemu opširnije pišemo u nastavku.

3. PROCESNE PRETPOSTAVKE ZA ODLUČIVANJE O PRETHODNOM PITANJU

Za odlučivanje parničnog suda o prethodnom pitanju mora, i to *in cumulo*, egzistirati pet zakonskih procesnih pretpostavki. Prvo, njegovo rješavanje mora biti *condicio sine qua non* za meritorno rješavanje predmeta odnosno odlučivanje o glavnom tužbenom zahtjevu. U kontekstu navedene pretpostavke, dakle, da meritorna odluka o glavnoj stvari ne može biti donesena bez razrješenja prethodnog pitanja govori sljedeća odluka:

»... Kad po prijedlogu tužitelja nije prekinut postupak dok se ne okonča tužiteljev prijedlog za obnovu postupka kod nadležnog tijela u Italiji radi ostvarivanja prava na talijansku mirovinu nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. ZPP-a. Naime, prekid postupka dolazi u obzir kada odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos (čl. 12. st. 1. ZPP-a). Ovdje pak za ocjenu jesu li radnici tuženika postupili nezakonito, odnosno nepravilno nije odlučno kako će se riješiti postupak koji je pokrenuo tužitelj u Italiji radi obnove postupka za rješavanje prava na talijansku mirovinu⁴ ...«

Osim toga, određena pitanja su u sljedećim vrhovnosudskim odlukama ocijenjena neprejudicijelnima:

»... Odluka suda o istoj glavnoj stvari u postupku koji se vodi između različitih stranaka nema značaj prethodnog pitanja⁵ ...«

»... Postojanje litispendencije nema značaj prethodnog pitanja⁶ ...«

Drugo, posrijedi mora biti odlučivanje o egzistenciji nekog prava ili pravnog odnosa, kao i kod deklaratorne tužbe. *Argumentum a contrario*, odlučujući o njemu ne može se odlučivati o postojanju neke pravno relevantne činjenice:

»... suprotno navodima tužitelja nije učinjena relativno bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi s čl. 12. i čl. 334. ZPP-a. Prethodno pitanje u smislu odredbe čl. 12. st. 1. ZPP-a postoji kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, pa se bez rješenja tog pitanja ne može riješiti glavna stvar, a to pitanje čini samostalnu pravnu cjelinu. To su dakle samo pravna pitanja uvjetnog značenja, ali ne i takva pitanja činjenične naravi⁷ ...«

Treće, to pravno pitanje mora predstavljati samostalnu koherentnu pravnu cjelinu, kao što je istaknuto u sljedećoj vrhovnosudskoj odluci:

»... Prethodno pitanje je pravno pitanje postoji li neko pravo ili pravni odnos bez kojeg se ne može riješiti glavna stvar, a to pitanje čini samostalnu pravnu cjelinu⁸ ...«

Četvrto, ono ne smije već biti pravomoćno riješeno po drugom nadležnom tijelu ili sudu, odnosno o njemu ne smije biti donesena pravomoćna odluka suda ili drugog nadležnog tijela jer takva može bitna odluka pravno vezuje parnični sud, kao što je istaknuto u sljedećim vrhovnosudskim odlukama:

»... U konkretnom slučaju odlukom nadležnog upravnog tijela tužitelju nije priznato pravo na isplatu mirovine za sporno vremensko razdoblje, pa zahtjev za isplatu u ovom predmetu nije osnovan. Prema odredbi čl. 12. st. 1. ZPP-a kad odluka ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima i nije drugačije određeno. Iz sadržaja

te odredbe jasno proizlazi da je ukoliko je nadležno tijelo donijelo odluku o prethodnom pitanju, sud je vezan za pravomoćnu odluku tog tijela. Zbog toga su u ovom predmetu, nižestupanijski sudovi pravilno primijenili odredbu čl. 12. st. 1. ZPP-a kada su smatrali da su vezani odlukom nadležnog tijela u upravnom postupku⁹ ...«

»... Pravilno su postupili sudovi nižeg stupnja kada su odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan. Prema odredbi čl. 12. st. 1. ZPP-a kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanju postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno. Odluka o tome je li tuženik dužan platiti tužitelju iznos od 102.900,00

kn ovisi o prethodnom rješenju pitanja pripada li tužitelju za razdoblje od 1. ožujka 1992. pa do 1. svibnja 2005. godine pravo na mirovinu. O tom pravnom pitanju već je odlučeno u upravnom postupku rješanjem Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavonskom Brodu broj: 32154 od 15. travnja 2002. godine, koje je potvrđeno rješanjem nadležnog drugostupanijskog tijela. Zbog toga o tom pitanju sud ne može odlučivati. Sud ne može kao prethodno riješiti ono pitanje o kojem je nadležno tijelo već donijelo pravomoćnu odluku¹⁰ ...«

Zaključno, parničnom sudu ne smije nekim posebnim propisom biti onemogućeno odlučivati o prethodnom pitanju, odnosno ne smije biti normirana zabrana rješavanja toga pitanja kao prethodnog po parničnom sudu.

»... Tako sud može postupiti ako posebnim propisima nije drugačije određeno. U ovom slučaju posebnim propisima nije određeno da sud o ovakvom pitanju ne bi mogao riješiti kao o prethodnom pitanju¹¹ ...«

4. LIMITIRANI PRAVNI UČINCI ODLUKE PARNIČNOG SUDA O PRETHODNOM PITANJU

Zakon propisuje da odluka parničnog suda kojim je riješio prethodno pitanje proizvodi pravne učinke samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno¹². Drugim riječima, kad se to pravno pitanje pojavi pred drugim tijelom ili sudom, bilo kao prethodno, bilo kao glavno, oni su ga ovlašteni riješiti na drukčiji način zbog pravne nevezanosti odlukom parničnog suda, kao što je navedeno u sljedećim vrhovnosudskim odlukama:

»... Pravno stajalište tih sudova nije pravilno. Rješenje kojim bi se određivala uvećana plaća za tužitelja doista predstavlja upravni akt, ali to ne isključuje mogućnost da sud sam riješi kao prethodno pitanje ima li tužitelj pravo na uvećanu plaću. Odredbom čl. 12. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku - ZPP (Narodne novine, br. 53/91, 91/92 i 112/99) propisano je da kada odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanju postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tome pitanju još nije donio odluku sud ili neko drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno, time da odluka o prethodnom pitanju ima učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno. Prema tome, a s obzirom na spomenutu odredbu čl. 12. ZPP-a, sud je mogao kao o prethodnom pitanju odlučiti ima li tužitelj pravo na uvećanu plaću s ograničenim učinkom na parnicu u kojoj je to pitanje riješeno¹³ ...«

»... Dakako utvrđujući vlasništvo tužitelja u odnosu na sporno zemljište sudovi su postupali, jer tužitelji nisu postavili zahtjev za utvrđenje prava vlasništva predmetnog dijela k. č. 3212, u skladu s odredbom čl. 12. ZPP-a prema kojoj kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi nadležni organ (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim

⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 34/2007-2.

⁵ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, br. Pž-876/06.

⁶ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, br. Pž-4024/04.

⁷ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 1281/2006-2.

⁸ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, br. Pž-3547/04.

⁹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev-x 1037/2012-2.

¹⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 1265/06-2.

¹¹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Revr 137/03-2.

¹² Članak 12. st. 2. ZPP-a.

¹³ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Revr 137/03-2.



Odluka parničnog suda kojim je riješio prethodno pitanje proizvodi pravne učinke samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno

propisima nije drugačije određeno. Kako odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno tužiteljima stoji na volju, ako se uzdaju u svoje pravo, da u posebnoj (vlasničkoj) parnici pokušaju to pravo i ostvariti¹⁴ ...»

5. OPSEG VEZANOSTI PARNIČNOG SUDA PRAVOMOĆNOM ODLUKOM KAZNENOG SUDA

U parničnom je postupku, normira Zakon, parnični sud glede postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti počinitelja vezan uz pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim¹⁵, a što proizlazi i iz sljedećih vrhovnosudskih odluka:

»... Prema odredbi čl. 12. st. 3. ZPP-a u parničnom postupku **sud je u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinio vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim**. U konkretnom slučaju u predmetu K-712/00 je donesena presuda kojom je osigurani tuženik proglašen krivim za kazneno djelo izazivanje prometne nesreće i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine, pa su nižestupajski sudovi pravilno primijenili odredbu čl. 12. st. 3. ZPP-a imajući to na umu¹⁶ ...»

»... Okolnost što je tužitelj nepravomoćnom presudom u kaznenom postupku oslobođen od optužbe za počinjenje kaznenog djela nije odlučna za rješenje predmetnog spora. Naime prema odredbi čl. 12. st. 3. ZPP-a u parničnom postupku sud je u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinio vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim. U konkretnom slučaju nije bilo pravomoćne presude kaznenog suda kojom bi tužitelj bio osuđen za kazneno djelo, a u provedenom postupku utvrđeno je da je osobito teško povrijedio obveze iz radnog odnosa zbog čega nastava radnog odnosa između stranaka nije moguć¹⁷ ...»

6. RELATIVNO BITNA POVREDA PARNIČNOG POSTUPKA ZBOG NEZAKONITE ODLUKE O PRETHODNOM PITANJU

S obzirom na to da zakonski članak kojim se propisuju uvjeti za odlučivanje o prethodnom pitanju sadržava procesne odredbe kogentnopravne prirode, parnični sud njihovom povredom čini relativno bitnu procesnu povredu, pravna posljedica je ukinuć odluku žalbenog instancijskog parničnog suda:

»... Međutim, ostvario se revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi s čl. 12. ZPP-a na kojeg revident ukazuje sadržajem revizije... Prema odredbi čl. 12. st. 1. ZPP-a, kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno. Iz sadržaja te odredbe jasno proizlazi da je, ukoliko je nadležno tijelo donijelo odluku o prethodnom pitanju, sud vezan za pravomoćnu

odluku tog tijela. Suprotno shvaćanju nižestupajskih sudova, o pravu tužitelja na vraćanje zatezanih kamata na neovlašteno naplaćene iznose carine i druge uvozne pristojbe, kao i o iznosu tih kamata nije odlučeno pravomoćnom odlukom upravnog tijela. Naime, navedenim odlukama Carinarnice - konkretno zaključcima i dopunskim rješenjem, pri čemu valja napomenuti da zaključak nema svojstvo upravnog akta (zaključkom se odlučuje o pitanjima koja se tiču postupka - čl. 220. Zakona o općem upravnom postupku - Narodne novine, broj 53/91 i 103/96) samo se u toč. 2. daje nalog Odjelu za financijsko - materijalne poslove Carinarnice da vrati tužitelju određenu svotu, ali ti zaključci i dopunsko rješenje istovremeno ne sadrže odluku da se određeni zahtjev tužitelja odbija ili da se određena svota ne vraća tužitelju, što znači da istima nije odlučeno o visini pripadajućih kamata tužitelju kao o prethodnom pitanju. Stoga su sudovi u ovom predmetu pogrešno primijenili odredbu čl. 12. st. 1. ZPP-a kad su smatrali da su vezani odlukom (zaključak i rješenje) nadležnog upravnog tijela, a što je bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude. Slijedom navedenog, na temelju odredbe čl. 394. st. 1. ZPP-a valjalo je ukinuti obje nižestupajске presude i predmet vratiti prvostupajskom sudu na ponovno suđenje, tijekom kojeg je potrebno ponovno odlučiti o zahtjevu tužitelja za isplatu utuženih kamata¹⁸ ...»

7. PREKID POSTUPKA DO PRAVOMOĆNOSTI ODLUKE DRUGOG SUDA ILI TIJELA

Zakon propisuje obvezu parničnog suda da ako je odlučio da sam neće rješavati prethodno pitanje, prekine parnicu¹⁹. Parnica se prekida rješenjem o prekidu postupka u kojem se prekid deklarira i odlučuje da će se parnica nastaviti kad odluka o prethodnom pitanju zbog koje je prekinuta postane pravomoćna. Posrijedi je, dakle, negativno deklaratorno rješenje, o čemu govore sljedeće vrhovnosudske odluke:

»... Budući da je tijekom postupka postalo sporno potraživanje prava tužitelja na isplatu mirovine za određeno razdoblje (studen 1991. - rujan 1998. godine), glede čega se vodi postupak kod nadležnog tijela, koje o tome još nije donijelo odluku, općinski sud je **rješenjem** od 16. studenog 2004. godine, temeljem odredbe čl. 213. st. 1. toč. 1. u svezi s čl. 12. st. 1. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03 - dalje: ZPP) **odredio prekid postupka, dok nadležno tijelo ne donese pravomoćnu odluku o navedenom spornom pitanju, koje rješenje je potvrđeno rješenjem Županijskog suda u Zagrebu od 12. travnja 2005. godine.**

Prema odredbi čl. 213. st. 1. ZPP-a, sud će prekid postupka odrediti i ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju (čl. 12.)²⁰ ...»

»... S time u svezi, u ovome su postupku nižestupajski sudovi istaknuli prigovor tuženice trebali raspraviti i na njega odgovoriti ('sami riješiti to pitanje') - ili su odgovor na pitanje ništavnosti tih ugovora trebali 'pričekati' od sudova koji o njemu odlučuju u parnicama u kojima je samo ono predmetom spora: dakle prekinuti ovaj postupak do pravomoćnosti odluka u tim parnicama - a nisu imali osnove prigovor ili pitanje relativizirati i otkloniti ga samo uz zaključak da te parnice nisu pravomoćno okončane i da ti ugovori 'proizvode pravne učinke i još uvijek su na snazi'. Uostalom samo bi takav pristup tuženici omogućio ostvarenje onog na što ima pravo: suprotstaviti se s uspjehom zahtjevu tužiteljice (dokazivanjem suprotnog predmnjevi istinitosti upisa u zemljišnim knjigama ili da ima pravo koje je ovlašćuje na posjed). Kako drugostupajski sud osporenu presudu (kao niti prvostupajski sud svoju) nije temeljio na takvome shvaćanju - i (time) zbog pogrešnog pravnog shvaćanja nije (u smislu odredaba čl. 12. ZPP-a) sam raspravio navedeno pitanje (prigovor) tuženice ili (postupajući prema odredbi čl. 213. stavka 1. ZPP-a, prema kojoj 'sud će prekid postupka odrediti i ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju') prekinuo postupak do pravomoćnosti odluka u parnicama u kojima je to pitanje predmetom spora, a ne postoje razlozi za preinačenje osporene presude, to je primjenom odredbe čl. 395. st. 2. ZPP-a valjalo prihvatiti reviziju tuženice te ukinuti obje nižestupajské presude - odlukom kao u izreci ovoga rješenja, te predmet vratiti prvostupajskom sudu na ponovno suđenje²¹ ...»

8. ZAKLJUČAK

Prethodno, prejudicijelno ili incidentalno pitanje u parničnom postupku je pravno pitanje koje predstavlja samostalnu pravnu cjelinu, a bez čijeg se prethodnog rješavanja ne može riješiti glavna stvar. Kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo, dakle o prethodnom pitanju, sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drukčije određeno. Kada parnični sud sam riješi prethodno pitanje, takva odluka proizvodi pravne učinke samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno. Kada se, pak, prethodno pitanje odnosi na egzistenciju kaznenog djela i kaznenu odgovornost počinitelja, parnični je sud pravno vezan pravomoćnom odlukom kaznenog suda kojom je optuženik oglašen krivim.



Okolnost što je tužitelj nepravomoćnom presudom u kaznenom postupku oslobođen od optužbe za počinjenje kaznenog djela, nije odlučna za rješenje spora u parničnom postupku

¹⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 2815/1990-2.

¹⁵ Članak 12. st. 3. ZPP-a.

¹⁶ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 1243/2009-2.

¹⁷ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Revr 416/2008-2.

¹⁸ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev-x 743/2010-2.

¹⁹ Članak 213. st. 1. toč. 1. ZPP-a.

²⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 870/2005-2.

²¹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 2486/2010-2.